No. ४४५८

Title नवग्रहयज्ञ प्रयोग:

Author ×

Extent १० Age ×

Subject धर्मशास्त्र

नवग्रहयज्ञप्रयोगः

४४५८

३। पितृभ्यः प्रथमं दद्यात्॥ मातृभ्यस्तदनंतरं॥ ततो माता

मानां च श्राद्धषट्कमेव क्रमः स्मृतः॥

श्री गणेश

नवग्रह पत्र   नवीन गृह जन्मपत्री

५।

श्रीगणेशाय नमः ॥ नत्वा शौनकमाचार्यं दृष्ट्वा स्पष्टं यथाविधि ॥ नवग्रहम
खस्याहं प्रयोगं वच्मि दीपिकम् १ ॥ ग्रहताराबलं लब्ध्वा भुंजन् ग्रहं विलोक्य
येत ॥ नोपविघ्नानि च व्याधिर्नाधिपीडा हरिस्मृता ॥ नाशिनि जीयते न
संकल्पे दं स्वर्गमोक्षदं ॥ विनायकस्य वमांगल्यैः पुण्यैः स्वान्यैः प्रयोजकैः ३
प्रथमं शांतिकं कुर्यात्पश्चात्कर्म समाचरेत् ॥ ग्रहकर्म विना यज्ञं करो
ति स्तुविमानवः ॥ ४ ॥ तत्सर्वं निःफलं याति कृतं द्वे सुकृतं यथा ॥ वर्षे
वर्षे प्रकर्तव्यं स्वामिभिः पुत्रकांक्षिभिः ॥ ५ ॥ सूर्यः सोमस्तथा भौमो

सहस्रायुतहोमेऽङ्कहस्तं हस्तद्वयं मतं॥ त्रिमेखलं सहस्रेतु ऽप्ययवा चैकमेखलं।
७॥ बध्नमुष्टिकरोद्वालिररत्निस्तकनिष्ठिकः॥ मुष्टिमानारत्ना द्धतु शते चा
रत्निमात्रकं॥१८॥ सहस्रेलक्षहोतव्ये कुंडं कुर्यात्करान्वितं॥ अयुते द्विगु
णं प्रोक्तं चतुरस्रं समंततः॥१९॥ लक्षहोमे चतुर्हस्तं कोटिहोमेऽष्टसंख्यमा
द्वित्रितुर्यांगुलाः कार्या मेखलास्तु सहस्रके॥१८॥ अयुते त्रिचतुःपञ्चवि
स्तारोच्छ्रायपयोरपि॥ मेखलाः पञ्च वा कार्याः षड्वा द्वित्रिपञ्चकैः॥२०॥
लक्षहोमे तथा कोटौ मेखलाः कुंडमारतः स्तातोविस्तारमानेन कुंडे कुंडे

समेखला॥२१॥ समंचतुरस्रस्याह्नयारज्जुर्द्विकरणी॥नारात्निप्रदेशेन
विताखीना समांसोऽवि घतो॥२२॥ यावत्प्रमाणरज्जुः स्यात्तावान्वै वागमोन्नवो
न्यागमार्द्धमनेधं कुस्तदर्द्धेनानिरंधनं॥२३॥ कंठं सहस्रकुंडे तु कारयेद्दे
2 कमंगुलं ष्यप्युष्यंगुलं चैव कंठलक्षणमीरितं॥२४॥ सप्तद्वादशसंख्या २
च योनिः साहस्रिके मखे॥ चतुर्दश्यंगुलां दैर्घ्यात विस्तारेणानवांगुलां ३
२५॥ ष्यप्युते कारयेद्योनिमुन्नतं च ततोऽधिका॥ लक्षे द्वादशविस्तारा
दैर्घ्ये त्वष्टादशस्मृता॥ योनिर्गर्नोष्टसदृशी सांगुलैकप्रवेशिता २६

तिर्यग्पवोदरास्यषाबूर्द्धवाविहपस्त्रयः॥ प्रमाणमंगुलस्योक्तं वितास्तिर्मा
द्वादशांगुला॥२७॥ चतुर्विंशांगुलो हस्तः कुंडानां परिकीर्त्तितः॥ स्वनपमान्येप
दाकुंडे पाषाणैः प्राप्यते तदा॥२८ स्वल्पायुमसवेस्यौ॥ निकेशागारैर्द्ध
नकेयः॥ त्रिंशांगुलं तु कर्त्तव्यं मतरं गृहपीठयोः॥२९॥ कुंडस्येशानदिग्भा
गाद्विहस्तं पीठमाचरेत॥ किंचिन्मध्योन्नतं कुर्याद्दक्षाधे द्वादशांगु
लं॥३०॥ वस्त्रद्वयसमायुक्तं गोमयेनोपलेपितं मेखलाद्वयसंयुक्तं
इति च पाठः॥ रुद्रकुंभं सरत्नं च सर्वत्र सपल्लवं॥३१॥ तिर्यग्दके

न संपूर्णं सर्वौषधिसमन्वितां॥ पुष्पचंदनसंयुक्तं पीतवस्त्रेण शान्तितोन्य
सेता २२॥ व्रीहयो यवगोधूममाषमुद्गाः प्रियंगवः॥ तिलाश्च सप्तमाः
प्रोक्ताः सप्तधान्यानिहोच्यते॥२३॥ न्यग्रोधोदुंबराश्वत्था आम्रजंबू
तथैव च॥ पल्लवानि पंचकेसद्यश्रेष्ठाः कल्पंते पंचपल्लवाः २४ ब्राह्मणो वे
दविद्वान्सोविशिष्टः साग्निपरस्तथा॥ ह्रुत्वा ते पादहस्तं तु गायत्र्या वा
पं पुतं कल्पते २५॥ न्याना पश्चैव कर्तव्याः सर्वरुःपुननलहाणाः॥ सलिजो ८
षोचन्नत्वारोद्राव पेकांविदुर्बुधाः॥२६॥ गायत्र्यादायगोमूत्रं गंधं ३

द्रां शेति सोमयं॥ आप्यायस्वेति च क्षीरं दधिक्राव्णेति वै दधि ३७॥ तेजोसि शुक्र
मित्याज्यं देवस्य त्वा कुशोदकं॥ शालिजं च ततः प्राश्य पश्चात् कर्म समाचरेत् ३८
इति॥ आचार्यं प्रवरेत्सर्वमाविकः प्रचरंत्वथा॥ आचापोभिडपंकुडं पंचग
व्येन शोधयेत॥३९॥ दधिदूर्वाशमीपत्रकुसुमाक्षतचंदनैः॥ सिद्धार्थो
दकपूर्णंतु तत्पात्रं तत्तांजलिः॥ दद्याक्षत सुमनसो घृतसिद्धार्थका
यवाः॥ पानि पंचैव दत्वा स्थुत्र्प पांग त्र्प र्धड त्र्प ते ४०॥ स्वागतं भो द्विज श्रे
ष्ठ मदनुग्रहकारक॥ इदमर्घ्यमिदं पद्यं त्वमद्रिः प्रतिगृह्यतां॥ इत्युक्ता
द्विज पादेषु दद्यादर्घ्यमिदं क्रमात् ४१॥ पादप्रक्षालनं कुर्यात् आप॥ शिव

घ पुनः पुनः॥ द्विराचामं तितो विप्राः कुर्त्तेनैवं ततः परं॥ ४२॥ =प्रग्नेः पाश्चिम
तस्यां नाद्याचार्यप्रमुखान्द्विजान॥ पूर्वाभिमुखान्यथाज्येष्ठं जानुमोजन्य
पाणिना ४३॥ रु विगवरणानि मित्तं वर्चीयिष्योति तान्वदेत॥ प्रत्युक्तस्तर्व
चोद्विप्रान्वि चशाठ्यविवर्जितं ४४॥ =पाद्यादि महयज्ञ महं कुर्वेत्र कर्म
स्वगद्याध्याधिशर्माणि माचार्य वा महं वृणे ४५॥ एवमेवत रान्व्यस्तान समभ
स्तान्वां च दूध्य चा॥ =चंदना गुरु कर्पूर कस्तूरी कुंकुमानि च॥ ४६॥ सुगंधि
द्रव्यामित्येव माम्नातं पदाक दिमः गवादि वस्त्र संयुक्तं दक्षिणाभिः श्रु जे
चेत॥ ४७॥ =पस्यघागस्यानि पर्येजनं तोभ्यर्थितामनाः सुप्रसादं प्रकुर्वीयं
शांतिकं विधिपूर्वकं॥ ४८॥ इयकोपविशेत्तत्र यावत्कर्म समाप्यते॥ नित्ये
नैमित्तिके काम्य=स्मानि चारिकएव च॥ ऽऽऽऽऽ

आः॥

॥४८॥आवसथ्याविधातव्यो युत्वैकांतुप्रकृतिक्रमं॥अर्द्धधानेतुपद्दोयंस
र्वाधानेतुलौकिके॥४९॥गृहस्थस्तुबलेरग्निःस्यात्तं वाग्निश्चतुरग्निकं॥
स्यात्त्यग्निरथवैकाग्निर्नाग्निहीनःकदाचन॥५०॥तिर्यगूर्ध्वसमिन्मात्रीदृढ
नातिहृदृङ्मुखी॥गन्धमयोदुंबरीवापिचरुस्थालीप्रकृप्यते॥५१॥इध्मकू
र्चकृत्वलुथ्वेताःसवास्तामंत्रेनेदृतः॥एकतिथ्कनास्तैत्रेणमंत्रेनेदृथनेत
राः॥५२॥यथावास्तोष्पतीयादावुपाकरणकर्मणि॥आउपस्थाप्यस्याउपस्ती
र्यस्तुवेणस्तुवितत्सकृत्॥५३॥अवघेन्मेकृणेनाथहविर्मध्याञ्छपूर्वतः॥दती
यंजमदग्नीनांपश्चात्स्याद्दवदानकं॥५४॥एवंकृपचितुजाञानांपांच्याःसत्वा

दिष्टमितं ॥ पुनस्तद्वन्निधायार्त्थ्याहृतानि तु सविः क्रमात् ॥ ५५ ॥ द्वितीयाद्दिक्षु यो
गेष्वेव वा दिक्षु वदानकं ॥ नैवेद्युत्तरतो मध्यात्पूर्वाद्वा दक्षिपश्चिमात् ॥ ५६ ॥ पि
त्र्या षट्कायां सर्वा एषा वदायस हत्स्नुचि ॥ अभिघारो द्विरेवस्यात्सर्वत्र श्रु
तिदर्शनात् ॥ ५७ ॥ द्रव्ये स्नुवेण चस्थानान्यवदानानियानि तु ॥ यातयामत्वना
5 शाय यत्पुनर्हेमिन्हमायज ॥ ५८ ॥ घृतं वा यद्दिवाते नंपयो वाधियावकं ॥ आज्य ६५
स्थानेन निरुक्ता नामाऽपशब्दो विधीयते ॥ ५९ ॥ आज्यानां सर्पिरादीनां संस्का ५॥
रविधिनोदितं ॥ अनधिश्रयणं द्रध्नः शेषाणां श्रयणं स्मृतं ॥ ६० ॥ मुख्यास्ना
वेयद्द्रागेणमुपात्तं स विनश्यति ॥ तत्र मुख्योपमं गौणं ग्राह्यं गौणो मैवसमापयेत् ॥

पमंनतु॥६१॥उपात्तेतुप्रतिनिधौमुख्यार्थेलभ्यतेयदि॥तत्रमुख्यौपमंगौणंमु
ख्यमनादृत्यगौणेनैवसमापयेत्॥६२॥अंतरेणाऽपनागोवावार्क्यक्विस्विद्दृष्ट
तोपिवा॥प्रधानमेवतत्सर्वमंगानिचेतराणितु॥६३॥प्रधानस्याक्रियायत्रसां
गंतत्क्रियतेपुनः॥तदंगस्याक्रियायांचनावृत्तिर्नैवतत्क्रिया॥६४॥समाप्तंयदिजा
नीयान्मयैतदयथाकृतं॥तावदेवपुनःकुर्यान्नावृत्तिःसर्वकर्मणः॥६५॥देव
तानांविपर्यासेजुहोतिषुकथंभवेत्॥सर्वप्रायश्चित्तंहुत्वाक्रमेणजुहुयात्पुनः
॥६६॥गोपुच्छसदृशोदंडःसमंश्लक्ष्णोमनोहरः॥खादिरोवाथपालाशोविवैकंकत
मयोपिवा॥६७॥स्रुवस्तुरत्निमात्रःस्याद्दशीर्दर्वीतथैवच॥स्रुवाग्रेघ्राणवत्खं

तद्वेगुलेपरिमंडलं ॥६८॥ अग्रेणाग्रे ख्वचः खातं पंके मृगपदाकृति ॥ दर्वीद्व्यंगु
लैपरिमंडैव्यग्रातुरीयोनंचमेक्षणं ॥६९॥ प्रादेशमात्रं विज्ञेयं चरुहोमे प्रकीर्ति
तं ॥ अग्रमूलं तस्तु यन्मध्यं मध्यमूलं तस्तु मध्यमे ॥७०॥ तन्मध्यं मध्यमूलं चैव तत्र मंत्रस्रुवं
६ धारयेत् ॥ अग्निः सोमश्च सूर्यश्च रुद्रश्चैव प्रजापतिः ॥७१॥ षष्ठो वैयम देवश्च
देवताश्च स्रुवे सदा ॥ अग्निस्थाने ग्निसंतापं चन्द्रेण क्षेशमेव च ॥७२॥ सूर्येणप
शुनाशाय रुद्रे रोद्रं नयं न वेत् ॥ प्रजास्थाने प्रजाहृद्धिर्यमे मृत्युः प्रकीर्तितः ॥ ६१
॥७३॥ श्रीपर्णी खादिरी वाथ वैकंकत पलाशजौ ॥ षट्त्रिंशदंगुलौ स्रुचं पाणि
मात्रस्रुपुष्करः ॥७४॥ सर्वखाततः सानिर्वादिः स्रुचश्चार्धे षडंगुलः ॥ दंडश्च वर्तुलः

श्री:॥

कार्यश्चतुर्विंशतिरंगुलः ॥७५॥ वेदांगुलो छूयासालु स्थूणा चैव षडंगुला ॥ स्नुचोग्रेष
डंगुलो वह्निस्ततः सोमः षडंगुलः ॥७६॥ षडंगुलस्तथा विष्णुः प्रजापतिः षडंगुलः ॥
पा वायुः षडंगुलो यस्माद्यमस्तस्मात्षडंगुलः ॥७७॥ अग्निनागे धृते दंडे भयं चाग्नेः गु
प्रजायते ॥ सोमनागे धृते दंडे बहुरोगः प्रजायते ॥७८॥ विष्णुनागे धृते दंडे धन
7. धान्यं प्रजायते ॥ प्रजापतिधृते दंडे पुत्रपौत्रं प्रजायते ॥७९॥ वायुनागे धृते दंडे व्याधिं
तस्य विनिर्दिशेत् ॥ यमनागे धृते दंडे मृत्युरेव न संशयः ॥८०॥ बकुमा नाग्रकृर्ते व्याकु
कूस्तु वो हस्तमात्रकः ॥ दावथा नितुरवो कायैउष्पचंदनचर्चितो ॥८१॥ दर्वे दक्षिणेन ह
स्तेन पश्चाद्वामेन पाणिना ॥ गृहीत्वाथ स्नुवं कुर्यात् शंखसंनिनमुद्रया ॥८२॥ ऊर्ध्वदृष्टदर्शं

पद्मं वैदूर्यमुक्ताप्रवालहते ॥ ताम्रकांस्यस्फाटिकारक्तचंदनात्स्वर्णकांतु नौ ॥ ३ ॥ रजतादयसः सीसात्कांस्याल्काल्यक्रमादिमे ॥ मंडलोपरि संस्थाप्याः सर्वे ग्रहसुखस्थानके अपि ॥ ४ ॥ स्ववर्णैर्विपिटलेरस्मार्याः गंधैर्मंडलकेषु वा ॥ आदित्यांगारकौ रक्तौ शुक्लौ शुक्रनिशाकरौ ॥ ५ ॥ पीतो बुधो गुरुश्चैव शेषाः कृष्णा ग्रहा मताः ॥ वर्तुलं चतुरस्रं च त्रिकोणं बाणमेव च ॥ ६ ॥ दीर्घं ह्रितिचतुः कोणं पंचकोणं धनुस्तथा ॥ सूर्पं ध्वजश्चेत्याकारैर्मंडलानि यथाक्रमं ॥ ७ ॥ हीनाधिके नवेद्धानिर्व्याधिः शोकस्तथाधिकं ॥ प्रमाणेष्टु नवे हस्तादिस्तस्यामा एयमालिखेत् ॥ ८ ॥ द्वादशाद्विगुणं चैव त्रिचतुः पञ्च नवयं ॥ सूर्यादीनां क्रमात्पंचविंशत्यध्यर्द्धमंगुलं ॥

८९॥ शुक्रार्कौ प्राङ्मुखौ ज्ञेयौ गुरुसौम्यावुदङ्मुखौ॥ प्रत्यङ्मुखः शनिः सोमः
शेषा दक्षिणतो मुखाः॥९०॥ मध्ये तु भास्करं विद्याच्छशिनं पूर्वदक्षिणे
दक्षिणे लोहितं विद्याद्बुधं पूर्वोत्तरेण तु॥९१॥ उत्तरेण गुरुं विद्यात्पू
र्वेणैव तु भार्गवं॥ पश्चिमेन शनिं विद्याद्राहुं दक्षिणपश्चिमे॥९२॥ पश्चि
मोत्तरतः केतून्स्थाप्यावै शुक्लतण्डुलैः॥ ग्रहा देवाधिदेवाश्च दिक्पा
ला लोकपालकाः॥९३॥ गणेशाद्यास्तथा पंच भानि देवास्तथा नराः॥ अग्नि
दक्षिणतः सूर्याद्धनुरुत्तरतो रवेः॥९४॥ प्राप उत्तरतः सोमादुमाद

दिक्षुः प्राच्यां तु धातस्थाप्यः पञ्चानारायणः स्मृतः ॥१

दक्षिणतस्तथा ॥ भूमिः पश्चिमतो गौमातस्कंदो दक्षिणतः स्मृतः ॥९५ इंद्रः पश्चादु

रश्चैव ब्रह्मा स्थाप्योथ पूर्वतः ॥९६॥ इंद्राणी पश्चिमेच्चुत्तरात्प्राच्यामिंद्रस्तथै

व च ॥ प्रजापतिर्नैरृते तु शनैराग्नेयतो यमः ९७॥ सार्पराज्ञि नैरृते तु स्कंदो:

कालो पराजितौ ॥ केतौ राग्नेयतो ब्रह्मा ॥ चैत्रगुप्तस्तु नैरृते ९८ ता इंद्रो ऽग्नि

8 र्यमश्चैव तथा निरृतिरेव च ॥ वरुणो वायुः सोमेशा ब्रह्मा पद्मप्रकीर्ति ८

ताः ९९ ॥ इंद्रो ब्रह्मा यमो वायु वरुणो लोकपालकाः ॥ अग्नेश दुर्गा क्षेत्रं च

वास्तु वै मरुतस्तथा ॥१००॥ आनिदेवानरा स्थाप्याः प्रतिष्ठाप्य विचक्षणैः ॥ आ

से

दिंत्सादीन्यथास्थानममुं वा याहयामि च ॥११॥ मध्ये मंडले रक्तं प्राङ्मुखं व
र्तुलं मुने ॥ कालिंगदेशसंभूतं काश्यपं पद्मधारिणं ॥१२॥ सप्ताश्वं द्वि
भुजं देवं सूर्यमावाहयाम्यहं ॥ आग्नेये मंडले च तुःकोणे प्रत्यङ्मुखं
सितं ॥१३॥ यमुनादेशसंभूतमत्रिगोत्रं गदाधरं ॥ दशाश्वं द्विभुजं दे
वं सोममावाहयाम्यहं ॥१४॥ दक्षिणे मंडले रक्तं त्रिकोणे दक्षिणामु
खं ॥ आवन्त्यं मेषमारूढं भारद्वाजं चतुर्भुजं ॥१५॥ शक्तिशूलगदाव
पाणिं भौममावाहयाम्यहं ॥ ईशाने मंडले पीतं बाणाकारमुदङ्मु

खं॥१०६॥मागध्यांसिंहमारूढमत्रिगोत्रं चतुर्भुजं॥गदाखेटधनुर्बाणधरं शुभ
ध्यामावाहयाम्यहं॥१०७॥उत्तरे पीतकं दीर्घ चतुरस्रउदङ्मुखं॥सैंधवं
चाश्वारूढमंगिरोजं चतुर्भुजं॥१०८॥पुस्तकदंडजाक्षादिकं गुरुमावाह
याम्यहं॥॥पूर्वपश्चिमेमंडले पंच कोणे पूर्वामुखं सितं॥१०९॥भोजक
दंष्ट्रपारूढं चतुर्बाहुं च भार्गवं॥कमंडलुं च दंडसूत्राक्षांस्तुक्रमा
वाहयाम्यहं१०॥पश्चिमे मंडले तं शृष्टं धनुष्के दक्षिणामुखं॥सौराष्ट्रं
काश्यपं कुरंगध्रारूढं चतुर्भुजं॥११॥शूलबाणाधनुर्बाणं शं

१

निमावाहयाम्यहं ॥ नैरृते मंडले भूपे हठं दक्षिणतो मुख ॥ ११२ ॥ खर्व
रं पैठीनसंस्था सिंहारूढं चतुर्भुजं ॥ खड्गचर्मभृत धरं राहुमावा
हयाम्यहं ॥ ११३ ॥ वायव्ये मंडले केतून् ध्वजाभे यमु:द अंकुरवान ॥
अंतर्वेदि समुद्भूतान् कपोतासन जैमिनीन् ॥ ११४ ॥ द्विभुजान्
गदिनो धूम्रान् केतूनावाहयाम्यहं ॥ ग्रहादेवा ॥ अधिदेवास्त्व
दिक्पाला लोकपालकाः ॥ ११५ ॥ गणेशाद्यास्तथा पंचमानिदेवा

स्तथानराः॥ जन्मर्क्ष गोत्रमग्नीश्च वर्णस्थानमुखानि च॥११६॥
रूपं शालाकुरुते शांतिं ग्रहास्तेनापमानिताः मध्याधिकस्ततो ही
नो बाजनं किंचित्ततोऽधिकः ११७॥ मध्योपवात्रयो वक्षाः सूर्य
घाः क्रमशः स्मृताः॥ कश्यपाङ्गिभरद्वाजमात्रेयांगिरसं तथा
॥११८

५०